

คำวินิจฉัยของ นายอภัย จันทนจุลกะ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๔๕

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๕

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยสมาชิกภาพของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ
พรรคชาติไทย

ประธานสภาผู้แทนราษฎรยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของ
นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคชาติไทย สิ้นสุดลง หรือไม่
ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๑๘ คน (ผู้ร้อง) ได้อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๙๖ เข้าชื่อเสนอคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร
เพื่อขอให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคชาติไทยสิ้นสุดลงหรือไม่ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการที่
ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ ให้ยุบพรรคต้นตระกูลไทย
ซึ่งมีนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ เป็นหัวหน้าพรรคเข้าร่วมกับพรรคชาติไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก และ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓
กำหนดกรณีที่มีการรวมพรรคการเมืองหนึ่งเข้าเป็นพรรคเดียวกับพรรคการเมืองที่เป็นหลัก ให้สมาชิก
พรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้นและให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และ
ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปยังพรรคการเมืองใหม่ นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง
ดังนั้น นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ จึงเป็นสมาชิกของพรรคชาติไทยตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง คือ
วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ การที่พรรคชาติไทยได้ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
แบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นวันสมัครรับเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ โดยมีรายชื่อของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ เป็นผู้สมัครในลำดับที่ ๖
ของบัญชีรายชื่อดังกล่าว ต่อมาภายหลังการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้นายชูวิทย์
กมลวิศิษฎ์ เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ผู้ร้องเห็นว่า ไม่เป็นไปตาม

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ เนื่องจากการเป็นสมาชิกพรรคชาติไทย ของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ ไม่ครบเก้าสิบวัน ทำให้ไม่มีคุณสมบัติที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ จึงสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) และมาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) สำหรับกรณีการรวมพรรคการเมืองหนึ่ง เข้ากับพรรคการเมืองหลักตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗๓ โดยให้นำมาตรา ๗๒ ที่กำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น และให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งมาใช้โดยอนุโลมนั้น หากพิจารณาตามเจตนารมณ์ และถ้อยคำตามตัวอักษรของบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวแล้ว ย่อมเห็นได้ว่าสมาชิกของพรรคการเมือง ที่ถูกยุบไปจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่เข้าไปรวมได้ก็ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบรวมพรรค จึงต้องเริ่มนับระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ซึ่งตนประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งตั้งแต่วันที่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง มิฉะนั้นบทบัญญัติและเจตนารมณ์ในมาตรา ๑๐๗ (๔) ของรัฐธรรมนูญที่ว่า “การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน” ย่อมไร้สภาพและไม่มีผลบังคับโดยปริยาย นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบกรณีการรวมพรรคการเมืองเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ ตามบทบัญญัติในมาตรา ๗๑ และมาตรา ๗๒ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งบัญญัติ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองใหม่ หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองอื่นในกรณีที่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่น ได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองเดิม เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่าการเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองใหม่ หรือการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใหม่ซึ่งตนประสงค์ จะสมัครรับเลือกตั้งจะต้องนับระยะเวลาตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเป็นต้นไปเช่นกัน ทั้งนี้อาจจะมี การโต้แย้งได้ว่า การประกาศให้บุคคลใดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ของพรรคการเมืองใด เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แสดงว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้วว่า นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ มีคุณสมบัติครบถ้วนไม่ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แต่อย่างไร ผู้ร้องโต้แย้งว่า ประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๔ ซึ่งประกาศให้นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทยนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ไม่มีผลบังคับได้ตามกฎหมาย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยและเพิกถอนประกาศและมติใด ๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งอันมิชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ตรวจสอบลายมือชื่อของผู้เสนอคำร้องแล้วเห็นว่า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมลงชื่อถูกต้องจำนวน ๑๑๘ คน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ แล้วประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงส่งคำร้องดังกล่าวเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทยสิ้นสุดลงเนื่องจากขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๕)

ศาลรัฐธรรมนูญในการประชุมเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ มีมติให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบพร้อมทั้งมีคำสั่งให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องทราบเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในเวลาสิบห้าวันและแจ้งคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อทำความเข้าใจประกอบพิจารณา

นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ (ผู้ถูกร้อง) นายประแสง มงคลศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวม ๑๑๘ คน (ผู้ร้อง) และประธานกรรมการการเลือกตั้ง ได้ยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ผู้ถูกร้อง ชี้แจงว่า ผลของการรวมพรรคการเมืองตั้งแต่สองพรรคขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ มิได้ให้นำเฉพาะสมาชิกพรรคการเมืองของทั้งสองพรรคมาอยู่พรรคเดียวกันเพียงอย่างเดียว แต่ให้รวมบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่หรือพรรคการเมืองที่เป็นหลัก หมายความว่าบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมเคยมีอยู่อย่างไร

ก็จะต้องนำมาผนวกหรือโอนไปเป็นของสมาชิกพรรคการเมืองใหม่หรือพรรคการเมืองที่เป็นหลักด้วย ดังนั้น “สิทธิ” ของสมาชิกพรรคการเมืองเดิมที่มีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงต้องโอนตามมาด้วย ตามบทบัญญัติมาตรา ๗๒ ดังกล่าว ฉะนั้น กรณีของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิก และหัวหน้าพรรคต้นตระกูลไทยมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ซึ่งมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคราวเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ในนามของพรรคต้นตระกูลไทยอยู่แล้วเมื่อพรรคต้นตระกูลไทยมาขุบรวมกับพรรคชาติไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๓/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๘ สิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องต้องโอนตามมาด้วย ผู้ร้องจึงมีสิทธิเสมือนหนึ่งอยู่ในพรรคการเมืองเดิม ซึ่งกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญ สั่งให้ขุบรวมพรรคการเมืองโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง และมีผลปฏิบัติอยู่ในมาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ นี้ ได้เคยเกิดขึ้นมาหลายครั้งแล้ว

ผู้ร้องชี้แจงว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และตามรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวก็ไม่ได้กล่าวถึงการนับระยะเวลาของสมาชิกพรรคการเมืองในกรณีที่มีการขุบรวมพรรคไว้แต่อย่างใด บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีเจตนารมณ์ใช้บังคับกับบุคคลทุกคนไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้สมัครตามปกติหรือเป็นผู้สมัครในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ขุบรวมพรรคการเมือง เพราะการขุบรวมพรรคการเมืองหนึ่งเพื่อไปรวมกับพรรคการเมืองอีกพรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นพรรคการเมืองหลักนั้น ก็ไม่ต่างไปจากการย้ายพรรคการเมืองของนักการเมืองที่เป็นรายบุคคลผลจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งการย้ายทั้งพรรคอาจเป็นอันตรายมากกว่าการย้ายเป็นรายบุคคล สำหรับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ ให้โอนบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมไปเป็นของพรรคการเมืองหลักเท่านั้น ส่วนการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเดิมไม่ได้โอนไปแต่อย่างใด เพราะบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า สมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหลัก จึงเห็นเจตนารมณ์ได้ว่าการโอนนั้น ใช้บังคับเฉพาะบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมเท่านั้น ไม่ใช้บังคับการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองแต่อย่างใด ดังนั้น การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองของผู้ถูกร้องที่เป็นสมาชิกของพรรคชาติไทยจึงเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ขุบรวมพรรคต้นตระกูลไทย

รวมเข้ากับพรรคชาติไทย คือ ตั้งแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป เมื่อนับถึงวันที่ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๘ แล้ว ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยเพียงวันเดียวเท่านั้นผู้ถูกร้องจึงขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔)

ประธานกรรมการการเลือกตั้งชี้แจงว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้เคยมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๒๔/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗ กรณีพรรคชาติพัฒนาหาหรือการรวมพรรคการเมือง โดยที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากวินิจฉัยว่า การยุบรวมพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗๓ ประกอบมาตรา ๗๒ ควรนับระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่อเนื่อง ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗ ดังนั้นกรณีของการยุบรวมพรรคต้นตระกูลไทยรวมเข้ากับพรรคชาติไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ซึ่งมีลักษณะเดียวกับการยุบรวมพรรคชาติพัฒนาเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก จึงต้องนับระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่อเนื่องกัน ประกอบกับคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบหลักฐานการรับสมัคร คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๗๖ ประกอบมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้วปรากฏว่านายชววิทย์ กมลวิศิษฎ์ ผู้ถูกร้อง มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ ให้นายชววิทย์ กมลวิศิษฎ์ ผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ ๖ ของพรรคชาติไทย ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘ และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง รายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘

ประเด็นตามคำร้องที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า สมาชิกภาพของนายชววิทย์ กมลวิศิษฎ์ ผู้ถูกร้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทยสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) เนื่องจากขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๑๐๗ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑)

(๔) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

ฯลฯ”

มาตรา ๑๑๘ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑)

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗

ฯลฯ”

มาตรา ๓๒๘ บัญญัติว่า “นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยให้กระทำได้โดยบุคคลตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป และการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง

(๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง

(๓) การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

(๔) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรคโดยรัฐ

(๕) การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมืองโดยรัฐ การจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง และการควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมือง

(๖) การตรวจสอบสถานะทางการเงินของพรรคการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบและการเปิดเผยที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมือง

(๗) การจัดทำบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายของพรรคการเมือง และบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง ซึ่งต้องแสดง โดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่ายประจำปีของพรรคการเมืองในทุกรอบปีปฏิทิน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๗๐ บัญญัติว่า “การรวมพรรคการเมืองอาจเป็นการรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ หรืออาจเป็นการรวมเข้าเป็นพรรคเดียวกับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักก็ได้”

มาตรา ๗๑ บัญญัติว่า “ในกรณีที่การรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ ให้พรรคการเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง

เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมือง และกรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนพรรคการเมืองละสิบคนประชุมร่วมกันเพื่อกระทำการเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ ดังนี้

(๑) กำหนดนโยบายพรรคการเมือง

(๒) กำหนดข้อบังคับพรรคการเมือง

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสองแล้ว ให้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกของทุกพรรคการเมืองที่จะรวมกันเพื่อประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๕ การเรียกประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองต้องแจ้งให้สมาชิกของพรรคการเมืองที่จะรวมกันทราบก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งพรรคการเมือง”

มาตรา ๗๒ บัญญัติว่า “เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๗๑ แล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากันเป็นอันยุบไป โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่นในกรณีที่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น ให้บรรดาทรัพย์สินหนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งการยุบและการรวมพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๗๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่การรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมพรรคการเมืองหนึ่งหรือหลายพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นหลัก ให้พรรคการเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง

เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่จะรวมกันทุกพรรคการเมืองร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้นยุบไปนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งและให้นำมาตรา ๗๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติคุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้หลายประการ กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องการขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ที่บัญญัติให้บุคคลต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ซึ่งการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นคุณสมบัติประการหนึ่งในการเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผลมาจากการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้วางแนวทางแก้ไขปัญหาระบบพรรคการเมืองไทยไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หลายมาตรา เช่น

รับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองและความเป็นอิสระของสมาชิกพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗

กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘

กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จะได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งหากพรรคการเมืองใดได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ก็ถือว่าไม่มีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๐๐ และในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อว่างลงให้ผู้มีรายชื่อในลำดับถัดไปเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ วรรคหนึ่ง (๑)

กำหนดให้รัฐสนับสนุนพรรคการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๓

กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากสมาชิกภาพหรือสิ้นสุดลงเมื่อลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนสังกัดหรือพรรคมีมติขับออกจากสมาชิกภาพของพรรคการเมือง เว้นแต่จะได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะที่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือขัดแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๘)

กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมัครไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔)

กำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๑

กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ เช่น ให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้โดยอาศัยบุคคลเพียงสิบห้าคนขึ้นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๑) และมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งหรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งมาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๒) กำหนดให้มีการควบคุมการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๓) กำหนดให้มีการสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมืองโดยรัฐรวมถึงให้มีการควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๕) และกำหนดให้มีการตรวจสอบสถานะทางการเงินของพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๖)

สำหรับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ปรากฏตามรายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ และรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ คือ ต้องการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญได้รับฟังความคิดเห็นของ

ประชาชนแล้วปรากฏว่าประชาชนเห็นด้วยร้อยละ ๘๔ ประกอบกับต้องการสร้างระบบพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้การกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการซื้อขายตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ต้องการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งย้ายพรรคที่ตนสังกัดอยู่เดิมไปสังกัดพรรคใหม่โดยเห็นแก่ประโยชน์ทางการเมืองดังเช่นในอดีต และมุ่งประสงค์ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความผูกพันกับพรรคการเมืองที่ตนสังกัด

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรวมพรรคการเมืองไว้ โดยมาตรา ๗๐ บัญญัติให้มีการรวมพรรคการเมืองได้ทั้งการรวมเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ หรือการรวมเข้าเป็นพรรคเดียวกับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลัก มาตรา ๗๑ บัญญัติหลักเกณฑ์ในการรวมเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ ให้กระทำโดยพรรคการเมืองที่จะมารวมกันจัดให้มีการประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเพื่อขอความเห็นชอบในการที่จะรวมกันเป็นพรรคการเมืองใหม่ โดยใช้ชื่อพรรคใหม่และภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองใหม่ และเมื่อที่ประชุมใหญ่เห็นชอบแล้วให้หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคการเมืองพรรคละสิบคน ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายพรรคและข้อบังคับพรรคการเมืองใหม่ พร้อมทั้งแจ้งให้มีการประชุมร่วมของสมาชิกของทุกพรรคการเมืองเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ และมาตรา ๗๒ บัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้พรรคการเมืองที่มารวมกันยุบไป โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองใหม่หรืออาจไปสมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนรับแจ้งการรวมพรรคการเมือง ส่วนสมาชิกพรรคการเมืองเดิมให้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ พร้อมทั้งให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

การรวมเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๓ บัญญัติให้กระทำได้โดยพรรคการเมืองที่จะมารวมกันต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง และเมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบแล้วให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่จะรวมกัน แจ้งการรวมพรรคการเมือง

ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อให้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจัดแจ้งการรวมพรรคการเมืองและ ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่มารวมเข้ากับพรรคการเมืองที่เป็นหลัก

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ ถึงมาตรา ๑๓ บัญญัติให้มีการรวมพรรคการเมืองได้ทั้งการรวมกันเพื่อจัดตั้งพรรคใหม่หรือรวมเข้ากับ พรรคการเมืองที่เป็นหลัก โดยมาตรา ๑๒ บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกพรรคการเมืองเดิม เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้นหรือเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองหลัก รวมทั้งให้โอน บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมไปเป็นของพรรคการเมือง ที่จัดตั้งขึ้นใหม่หรือเป็นของพรรคการเมืองที่เป็นหลัก ย่อมสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่มุ่งจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์ตามที่ปรากฏในคำปรารภ คือ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงสิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ บัญญัติไว้ว่า การจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ บัญญัติรับรองสิทธิ ในการจัดตั้งพรรคการเมืองว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทาง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

เมื่อการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้และพรรคการเมือง เกิดจากการรวมกันของบุคคล ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ สมาชิกพรรคการเมืองเป็นรากฐานของการดำเนินกิจการทางการเมืองในนามของพรรคการเมืองซึ่งเป็น นิติบุคคลตามกฎหมายและเป็นสิทธิของพรรคการเมืองที่จะส่งสมาชิกพรรคผู้ใดลงสมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งสมาชิกพรรคยังเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในการจัดสรรเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนา พรรคการเมืองให้แก่พรรคการเมืองด้วย และรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้รวมพรรคการเมือง ประกอบกับการย้ายพรรคการเมืองของสมาชิกผู้ใดผู้หนึ่งเป็นคนละกรณีกับการรวมพรรคการเมือง เพราะการรวมพรรคการเมืองเป็นไปโดยมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ไม่ได้เป็นไปตามความประสงค์ ของสมาชิกพรรคผู้ใดผู้หนึ่งเป็นการเฉพาะ และการเข้าไปเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใหม่หรือ

พรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้นเป็นไปโดยผลของกฎหมายไม่ต้องมีการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่เข้าไปรวมแต่อย่างใด อีกทั้งหากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคที่รวมกันไม่เห็นด้วยในการยุบรวมพรรคไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ยังคงมีสิทธิที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นได้เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๑ แล้ว ให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากันเป็นอันยุบไป โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่นในกรณีที่สามารถเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น และให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง” จึงต้องแปลความพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๒ ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง โดยต้องไม่แปลความในทางจำกัดหรือตัดสิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองของสมาชิกพรรคการเมืองในการสมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๒ บัญญัติให้สมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้น และให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง จึงหมายความว่า ความเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเดิมต้องโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ด้วย ดังนั้น กรณีการนับระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดิมต้องนับต่อเนื่องเมื่อเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใหม่โดยผลของกฎหมาย มาตรา ๑๒

กรณีตามคำร้อง เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) กำหนดคุณสมบัติประการหนึ่งของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการย้ายพรรคการเมืองอันเนื่องมาจากการซื้อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งและต้องการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความผูกพันกับพรรคการเมือง ทั้งนี้ หากแปลความไม่ให้เกิดการนับระยะเวลาการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเดิมรวมเข้าด้วยกันแล้ว ในกรณีที่พรรคการเมืองมีมติให้ยุบรวมพรรคการเมือง

เพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นวาระเก้าสิบวัน หากรัฐบาลดำเนินการยุบสภาผู้แทนราษฎรก่อนครบวาระแล้ว ระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคที่มีการยุบรวมพรรคการเมืองย่อมไม่ครบเก้าสิบวัน ก็จะทำให้พรรคการเมืองนั้น ๆ เสียสิทธิในการส่งสมาชิกพรรคเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง แต่หากเป็นการยุบรวมเข้ากับพรรคการเมืองที่เป็นหลักก็จะเสียสิทธิในการส่งสมาชิกพรรคที่จะเข้าไปรวมเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองที่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของพรรคการเมืองและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔) ที่มุ่งส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งรวมทั้งยังเป็นการตัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลที่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไปรวมกันด้วย ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญเองก็ได้มีคำวินิจฉัยให้มีการยุบรวมพรรคการเมืองได้ตลอดมา เช่น คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๑ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคมวลชน คำวินิจฉัยที่ ๒๘/๒๕๔๔ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเสรีธรรมเพื่อรวมพรรคเสรีธรรมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๕ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคความหวังใหม่เพื่อรวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก คำวินิจฉัยที่ ๕๗/๒๕๔๗ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคชาติพัฒนาเพื่อรวมพรรคชาติพัฒนาเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก และคำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๔๘ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคต้นตระกูลไทยเพื่อรวมเข้ากับพรรคชาติไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก

นอกจากนี้ยังปรากฏว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ บัญญัติให้มีหน้าที่ในการควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปโดยสุจริต และให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๒๔/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๗ กรณีพรรคชาติพัฒนาหาหรือการรวมพรรคการเมือง โดยที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติด้วยเสียงข้างมากวินิจฉัยว่าการยุบพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ตามพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๓ ประกอบมาตรา ๗๒ นั้น สามารถนับระยะเวลาที่สมาชิกพรรคเคยสังกัดพรรคการเมืองเดิมรวมเข้ากับระยะเวลาในการสังกัดพรรคการเมืองใหม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๔) บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และมาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติไว้โดยสรุปว่า การรวมพรรคการเมืองหนึ่งหรือหลายพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคเดียวกับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลัก เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่จะรวมกันทุกพรรคการเมืองร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้นยุบไปนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งและให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองอื่นภายในหกสิบวัน และสมาชิกพรรคการเมืองเดิมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้น และให้บรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และความรับผิดชอบของพรรคการเมืองเดิมโอนไปเป็นของพรรคการเมืองใหม่ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ดังนั้น พรรคการเมืองที่ยุบรวมเข้ากับพรรคการเมืองที่เป็นหลัก จึงสามารถนับรวมระยะเวลาที่สมาชิกพรรคได้เคยสังกัดพรรคการเมืองเดิมรวมเข้ากับระยะเวลาในการสังกัดพรรคการเมืองใหม่ได้ ทั้งนี้ เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดให้สมาชิกพรรคที่ถูกยุบไปต้องขาดจากสมาชิกภาพ... เมื่อกรณีของการยุบรวมพรรคต้นตระกูลไทยรวมเข้ากับพรรคชาติไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลักมีลักษณะเดียวกันกับการยุบรวมพรรคชาติพัฒนารวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงนับระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่อเนื่องกัน

ส่วนประเด็นที่มีการเกรงกันว่า การรวมพรรคการเมืองเข้าด้วยกัน จะเป็นช่องทางหนึ่งในการซื้อขายพรรคการเมืองนั้น ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติห้ามมิให้มีการยุบรวมพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติให้มีการยุบรวมพรรคการเมืองได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญก็ได้วินิจฉัยมาแล้วหลายเรื่องรวมถึงกรณีการยุบรวมพรรคต้นตระกูลไทยรวมเข้ากับพรรคชาติไทยตามคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๔๔ ด้วย ดังนั้น การรวมพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗๓ ประกอบมาตรา ๗๒ ในส่วนของสมาชิกพรรคการเมืองที่ยุบไปพร้อมกับพรรคการเมืองที่เป็นหลักข้อมนั้บอายุการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดิม รวมเข้ากับระยะเวลาการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่เป็นหลักได้ และกรณีตามคำร้องนี้เกิดจากการยุบพรรคต้นตระกูลไทยรวมเข้ากับพรรคชาติไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลักจึงสามารถนับระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคต้นตระกูลไทยของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฏ์ ผู้ถูกร้อง รวมเข้ากับระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยได้อันเป็นผลให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทยของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฏ์ ผู้ถูกร้อง ไม่สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) เนื่องจากไม่ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฏ์ ผู้ถูกร้อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทยไม่สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) เนื่องจากไม่ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๔)

นายอภัย จันทนจุลกะ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ